

Sütő Éva

A töklevél

Sokan nem is gondolnák, hogy a hatvanas évek elején az érmihályfalvi gyerkőcök világában mi mindenre szolgált e kobakos növény ernyőszerű levele. A kertek egyik-másik zugában, ahol a hatalmas tölcsérszerű sárga virágra virított, és földre lapuló szúrós levele árnyékolt, bizony jól jött a takarásuk a négy-ötéves klottgatyás, mezítlábas kisfiúknak, színes nyári ruhácskás lánykáknak, amikor a tarcsai úton feltűnt holmi gyermekoltásokkal házaló fehérköpenyes veszedelem. Andris, akinek rendes gyermekörökben csak Prücsök volt a neve, hamar nesztét vette ezeknek a „fenyegetettségeknek”, és már a kutyák ugatásáról felmérte, kivel-kikkel kell hamarosan számolni: szódás szekér, postás, drótostót, edényfoltozó, tollas, vagy éppenséggel oltási veszedelem, amitől a póre kis verebek, színes pillangók lerajzoltak a kertek aljára. Bár utóbbi pánikkeltők ritkán fordultak elő a környéken, ám tőlük félt leginkább az egész tarcsai úti gyermekhad, mert ki tudja, mi lesz abból, ha Prücsköt, Vicust vagy Elvirát ott-hon találják, és nem egy töklevél alatt hasalva várják, amíg a kutyák ugatása halkulóra nem fordul, odébb űzve a gyermeki riadalom tárgyát.

Szólongathattak, kiabálhattak hát nagyanyáink, akiknek nyaranta a gondjakra voltunk bízva, hogy gyertek már elő, hisz ezek csak amolyan cseppecskék, ezek a nénik, bácsik nem

szúrnak meg senkit. Hiába volt ott minden édesgetés, csalogatás.

Majd mikor a kutyák már a másik utcán jelezték a „bajt”, Prücsök előőrsként hőiesen előkúszott a töklevél alól felmérni a terepet, majd lassan valamennyi „bujdosó” elmerészkedett ki-ki a maga kertkapujáig, azt is csak nagy elszántsággal, mert hát ki tudhatja...

Már a vacsoracsillag is feljött, mire bemerészkedtünk a nagytornác köpenyajtajáig. Prücsök és Vicus csak az ajtófélfának támaszkodva pislogtak befelé a nagykonyhába, ahol az asztalon kiskanalakban kockacukor fehérlett átítatva valami furcsa ízű patikáriummal, amit nagyanyáink belénk diktáltak, és mi egymást bátorítva mondogattuk, hogy látod nem is olyan rossz ez. Nem hát, Vicuska – bátorodott neki a még mindig legörbülni akaró száját igazgatva sorstársam.

De nedves szemeink a félelemtől-e vagy az örömtől, hogy ennyivel megúsztuk, elárulta mindenlátó, mindentudó nagyanyáinknak, mekkora hőstett lehetett részünkről kibírni a barátságtalan szúrós töklevél alatt egy fél délutánt.

Ugyanakkor ölükből már ott volt a töklevélnél is többet nyújtó biztonság, ami visszahozta ártatlan szemeink tiszta csillogását, mely biztonság felért nekünk abban az időben egy egész tökültetvényel...

A vacsora

A hatvanas évek elején jártunk, langymeleg augusztusi bársonydélután dédelgette a keskeny utcákon összebújt házakat. A katolikus templom irányából szelíd harangszó terelgette a hitet s a nyugalmat a porták diófalombjai alá. Dédanyám, akinek gondjaira bíztak, gyékényszékén ülve pergette olvasóját. Tudtam, hogy addig nem szabad szólni, míg el nem végzi ezt a mindennapos szertartást.

Ott ültem hát mellette egy sámlyn, lenge nyári ruhácskám fodrait babrálgatva, türelmesen várva, mikor fogynak el a szemek a szent „kalárisról”, amelyet apró kezei morzsolgattak. Miután keresztet vetett, rám emelte tekintetét, apró zöldes-barna szemeivel kérdőn nézett rám, hogy mit vacsorázunk ma, Évuskám.

Két évtized sem telt el a háború óta, ami még a nagyapákat is elvitte a családból. A szűkös idők nyomainak még alig volt idejük megtelni a felejtés porrával, aminek betudhatóan dédanyám apró szemeiben még ott vibrált a be-

idegződött szükség. Bár nagy volt az ő hite Isten kifürkészhetetlen útjaiban. És aznap is bizonyosságot nyert az ő megingathatatlan hite, amikor a kertkapun túl, a verem egyik nyirkosabb oldalában talált egy óriásgombát.

Ehun van, ni a vacsoránk, Évuskám, mondta izes érmelléki tájszólással, s már aprította is alá a vereshagymát.

Ebben a mai szétzilált, hitehagyott, megcsúfolt világban Isten bárányaként gondolok vissza rá. Csodálva ma is azt a szent beletörődést, hitet, nyugalmat, ami elég volt neki az élet túléléséhez, amit a mai nemzedék már nem tart sokra, ahogyan a Gondviselés kiparancsoló erejében és jeleiben sem bízik. Elfelejtettük az összebújtó házak erejét, amelyek támaszul szolgáltak egymásnak, hogy közel legyenek a bajban, a télben, a nyárban, a szükség idejében egyaránt.

Mert mi marad az Istennel kötött szövetségből a mai esztelenség romboló világában, ha nem egy-egy óriásgomba a vermek oldalán?

A napraforgó

Apai ági rokonaim egyik portáját vásároltuk meg, amikor a nagyvárosi élet forgatagából visszahívott az Érmellékre az elcsendesülés, az akácillat, a vasárnap délutáni harangszó és gyermekteg hitem, hogy valamit onnan lehet majd folytatni, ahol abbamaradt. S hogy az

emberek még mindig olyan jók, ahogy az emlékeimben éltek. Évekig kerestem azokat a gesztusokat, élethelyzeteket, hogy hátha mégis élnek még a Duszko nénik, a Bacsó nénik, akiknek ha gyermekfejjel megdézsmáltuk a már csörgő mákágysait, vagy összeszedtük

a lehullott diót, csak az „ej, ej, mihaszna lelkei” volt a legszigorúbb dorgálásuk, mert nekik is voltak gyermekeik, unokáik, és tudták, azok sem jobbak a Deákné vásznánál.

Hát eme jótét lelkek nyomait, lenyomatait kerestem évekig, miután hazatértem homokos hazámba, de évek teltek el, míg egy napon egy ilyen kóbor lélek illata átosont a küszöbön...

Történt ugyanis, hogy a nagy padlózásába napraforgóvirágot szedtem a kertből – a nyár örömét, mint egykoron dédanyám nevezte –, és a nyolcvanas éveiben járó Ági néni, a tőszomszédságból megkérdezte, ugyan jányom, minek viszed fel a házba azt a kórófélét, haszen nem vázába való a.

Majd kisvártatva Ági néni hatalmas köteg kardvirággal kopogtatott be a

nyitott ajtón, annak is a félfáján, hogy kezembe adja ezt a Napból szakajtott istentanúságot. Hogy itt van ni, jányom! Én nem mondom, szíp az a sárgafejű kóró, de ez igazi virág – mondta a messzi városból visszszakadt szomszédasszonyának.

Hát így osont be a küszöbön egy pillanatra a régi világ önzetlensége, amelyet még nem fertőzött meg semmilyen mótelye a mai kornak.

És az élet-halál tengelyének valami láthatatlan pontjáról egész délután áradt felém eme régi asszonykezek gyúrta laskák illata, kartonruháik háziszappanszaga, bizonyosság, hogy csak az illatok a halhatatlanok. Egy-egy ilyen pillanatba sűrűsödve bármikor beosonnak a házak küszöbén...

A barna táská és az élet rendje

Vannak az életben személyekhez, tárgyakhoz, élethelyzetekhez kapcsolódó pillanatnyi érzések, amelyek örökre pecsétet nyomnak a lélekre, beleégnek a retinába, és nem hagyják magukat kitörölni az emlékezetből, mert ezek a pillanatok adják az erőt az élet viharainak átvészeléséhez. Többnyire nagyszüleim életképei hagytak bennem olyan nyomokat, amelyek élhetőbbé, járhatóbbá tették számomra ennek a lehetetlen világnak az útjait.

Történt, hogy anyai nagyanyám éppen a második özvegységének óráit

élte, és a nagycsalád mellett ő maga, kezében sötétbarna színű „kétfilű” táskájával, járta végig a temetési ügyintézés minden kálváriáját. Mert ő volt a nagyasszony, ő volt a család emblematikus alakja, aki minden élethelyzetben mindeneket kézben tudott tartani.

Állt hát a Sanyi sírjánál, akinek onnantól nőtt meg a hiánya, amitől kezdve ráhúzták koporsójára az érmelléki temetőhomokot. Nagyanyám szemében hangtalanul jajdult a lélek, majd ott helyben szétnyitotta a barna táskát és „kiolvasta” belőle a temetkezési cere-

mónia költségeit. Mert a valóságos élet abban a percben is folyt tovább.

Néhány esztendővel később a fia hantját igazgatták a sírásólapátok, amikor nagyanyám ugyanabból a barna mindenesből ismét kiolvasta a temetkezési díjat. Mert ez volt az élet rendje, mondta nekem évekkal később, amikor megbizonyosodott arról, hogy az

a kétfülű ominózus cekker csakis az én örökségem lehet.

Azóta már az ő akkori életéveiben járok, és ha szeretteimet temetem, gondolatban abba az elnyűtt barna jószágba kapaszkodom, amelyből erőt merítek, ha az élet rendje kényszerít a temetődombra taksákat fizetni.

Angyalok és csodák

1968-at írtunk, szenteste volt és hatalmas pelyhekben hullt a hó. Nagyapánk szánkózni vitt bennünket, hogy ne legyünk láb alatt, míg anyánk, nagyanyánk a karácsonyfa díszítésével foglalatzkodott.

Ám egyszer csak így szólt a jó öreg: menjünk, nézzük meg a hátsó udvar végében a vén öles diófát, amelynek ágai között az utca lámpásaitól megvilágított pelyhek olyan fényesek voltak, mintha az ég csillagait hintették volna rá az angyalok. Buksi sapkás fejeken is búbosan állt már a sok „csillag”. Merthogy a mennyek angyalai azon az öreg diófán rendezkedtek be arra

az éjszakára, hogy számba vegyenek mindenkit, aki szeretettel teljes vagy nem – mondta nagyapánk. Mi kicsit szeppenne és szájtátva hallgattuk, ám látva kikerekedett kétkedő szemünket, bizonygatni kezdte, hogy na majd meglátjátok reggel a nyomaikat is, ha nem hiszitek.

A felkelő nap első sugarai valóban a hóban fekvő angyalok szárnyainak nyomaira vetültek. Ott sorjázta a fa alatt a mirákulum bizonyosságként.

Azóta is hiszek a csodákban, még akkor is, ha az egek ura a nagyapák hólenyomataiban helyezte le azokat a földre...

Álmosd

Álmosd